

Miljöredovisning 2023

1. Inledning	1
2. Omfattning och avgränsning	1
3. Sammanfattning	2
4. Resultat	3
4.1 Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet	3
Inriktningsmål 1. Vi ska minska vår klimatpåverkan för att uppnå en fossilfri och klimatneutral verksamhet.	3
Inriktningsmål 2. Vår verksamhet ska vara anpassad till ett förändrat klimat	5
4.2 Hälsosam och giftfri miljö	5
Inriktningsmål 3. Vi ska minska användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna med dessa.	5
Inriktningsmål 4. Vi ska minska utsläpp och kassation av läkemedel.	5
Inriktningsmål 5. Vi ska gynna biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid utvecklande av regionens fastigheter samt vid inköp.	6
4.3 Hållbar resursanvändning	6
Inriktningsmål 6. Vi ska vara energieffektiva.	6
Inriktningsmål 7. Vi ska minska och agera cirkulärt vid användningen av material och naturresurser.	7
5. Referenser	9

1. Inledning

Region Västerbottens interna miljöarbete grundar sig på tre övergripande områden där regionen har störst miljöpåverkan, vilka också hittas igen både i regionens miljöpolicy och miljö- och klimatstrategi:

- Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet
- Hälsosam och giftfri miljö
- Hållbar resursanvändning

Miljö- och klimatstrategin innehåller sju inriktningsmål i syfte att nå regionens övergripande mål och där fokus i miljöarbetet ska ligga för att bidra till minskad miljö- och klimatpåverkan. Målen i miljö- och klimatstrategin tar avstamp i de nationella miljömålen och tar hänsyn till Länsstyrelsen i Västerbottens klimat- och energistrategi, samt den regionala utvecklingsstrategin i Västerbotten.

Denna miljöredovisning presenterar resultaten för år 2023 kopplade till de inriktningsmål och indikatorer som beslutats i Region Västerbottens Miljö- och klimatstrategi.

2. Omfattning och avgränsning

Miljöredovisningen omfattar Region Västerbottens interna miljöarbete under 2023, det vill säga de frågor som styrelse, nämnder och verksamheter har direkt rådighet över.

Statistikuppgifter är hämtade från interna källor som till exempel från klimatbokslut och energibokslut, men också från anlitade leverantörer. Avgränsningar och beräkningar redovisas löpande i resultatavsnittet.

3. Sammanfattning

I tabell 1 redovisas en sammanfattning av resultat på indikatorerna kopplade till inriktningssmålen i Miljö- och klimatstrategin.

Tabell 1. Sammanställning av inriktningssmål och indikatorer, måluppfyllelse 2023.

INRIKTNINGSMÅL	INDIKATORER	ENHET	MÅL 2030, 2045	RESULTAT 2022	RESULTAT 2023
1. Vi ska minska vår klimatpåverkan för att uppnå en fossilfri och klimatneutral verksamhet	Klimatpåverkande utsläpp ska minska med minst 60% till år 2030 och verksamheten ska vara klimatneutral år 2045	Förändring jmf med 2018 (%)	60 %, 100%	Oförändrat jmf med 2018	Oförändrat jmf med 2018 Se 4.1.1.1
	Markbundna transporter ska vara fossilfria år 2030	Redovisas per transportområde och färd sätt	100 % ¹	88 % för kollektivtrafik	79% för kollektivtrafik, 90% Bussgods Se 4.1.1.2
3. Vi ska minska användning av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna med dessa	Alla arbetsmoment med farliga kemikalier ska vara riskbedömda år 2030.	Andel (%)	100 %	i.u.	i.u. Se 4.2.1.1
	Andelen miljöbedömda och godkända material i byggprojekt, drift- och skötselätgärder ska öka till 100 % år 2030.	Andel (%)	100 %	21% av investeringsprojekt	19 % av samtliga byggprojekt Se 4.2.1.2
4. Vi ska minska utsläpp och kassation av läkemedel	Förskrivning av miljöbelastande utvalda läkemedel ska minska enligt upprättad handlingsplan.	Andel (%)		Handlingsplan framtagen	67 % av utvalda läkemedel har minskad förskrivning Se 4.1.2.3
5. Vi ska gynna biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid utvecklande av regionens fastigheter och vid inköp	Andelen ekologiska livsmedel ska öka till 60 % år 2030. Regionen ska sträva efter att välja närproducerade livsmedel.	Andel (%)	60 % ²	18 %	18 % Se 4.2.1.4
6. Vi ska vara energieffektiva	Köpt energi (el, värme, kyla) i regionens egna fastigheter ska minska med 30 % till år 2030 och med 50 % till år 2045 jämfört med år 2009.	Förändring jmf med 2009 (%)	30 %, 50 %	21 %	23 % Se 4.3.1.1
7. Vi ska minska och agera cirkulärt vid användningen av material och naturresurser	Andelen källsorterat avfall ska öka till 60 % år 2030.	Andel (%)	60 % ³	20 % exkl. matavfall, 25 % inkl. matavfall	20 % exkl. matavfall, 26 % inkl. matavfall Se 4.3.1.2

¹ Politiska prioriteringen om att den svenska fordonsflottan ska vara fossiloberoende till 2030. Koppling finns till etappmål för inrikestransporter för att nå det långsiktiga klimatmålet till 2045.

² Inriktningssmål som regeringen satt upp för ekologisk produktion och konsumtion: 60% av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter år 2030.

³ EU:s avfallsdirektiv där bl a återvinningsmålet att 60 % av avfallet ska återvinnas till 2030 ingår. Direktivet har integrerats i den nationella avfallsplanen och avfallsförebyggande program.

4. Resultat

Regionens Miljö- och klimatstrategi innehåller sju inriktningsmål. För de flesta inriktningsmål finns också långsiktiga tidsatta och mätbara indikatorer. Måluppfyllelsen för dessa inriktningsmål och indikatorer redovisas nedan.

4.1 Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet

Inriktningsmål 1. Vi ska minska vår klimatpåverkan för att uppnå en fossilfri och klimatneutral verksamhet.

Under 2023 har arbete inletts för att hantera och minska klimatpåverkan från förbrukningsmaterial. Fortsatt fokus för arbetet att minska regionens klimatpåverkan har legat på transportområdet. Beslut har fattats om utbyggnad av laddinfrastruktur vid regionens fastigheter för besökare, anställda och regionens egna fordon med ca 240 laddare. Krav har ställts i upphandlingar för att möta målet om fossilfria marktransporter år 2030.

4.1.1.1 Indikator 1.1 Klimatpåverkande utsläpp ska minska med minst 60 procent till år 2030 och verksamheten ska vara klimatneutral år 2045.

För redovisning av regionens totala klimatpåverkan har ett klimatbokslut tagits fram. Klimatberäkningarna i bokslutet är genomförda med ett klimatberäkningsverktyg⁴ framtaget av SKR i samarbete med 2050 Consulting. Verktöget syftar till att underlätta regionernas arbete med klimatbokslutet och bidra till en enhetlig redovisning mellan regionerna. Resultatet av klimatboksluten presenteras också i SKR:s Öppna jämförelser - Miljöarbetet i regionerna⁵.

Under 2023 uppgick det totala klimatutsläppet av växthusgaser från Region Västerbottens verksamheter till nästa 108 400 ton CO_{2e} med miljöspenddata inkluderat vilket innebär att spenderad summa används för beräkningen av klimatutsläppen för de varor och tjänster där ingen annan data finns att tillgå. Exklusive miljöspenddata uppgick de totala utsläppen till ungefär 44 000 CO_{2e}.

Bild 1 visar en jämförelse av de totala koldioxidutsläppen mellan åren 2018 – 2023. Utsläppsnivån exklusive miljöspenddata har minskat med nästan 14 % jämfört med år 2018. Resultatet ska dock ses som en indikation och inte som en absolut uppgift på klimatutsläpp per år då kvalitén på underliggande data kan variera mellan åren.

⁴ Länk till klimatberäkningsverktyg: <https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/miljohalsa/klimat/energioklimat.9252.html>

⁵ Länk till SKR:s öppna jämförelser – Miljöarbetet 2022 i regionerna: <https://rapporter.skr.se/oppna-jamforelser---miljoarbetet-2022-i-regionerna.html>

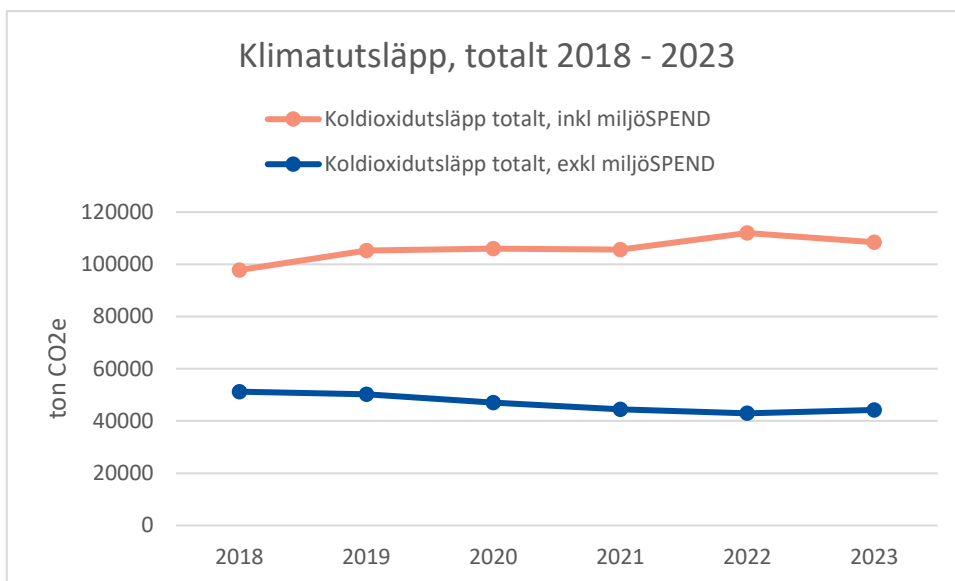

Bild 1. Totalt klimatutsläpp Region Västerbotten 2018 – 2023.

Fördelningen mellan huvudkategorierna visar att störst utsläpp finns inom området Inköp och resursförbrukning följt av Resor och transporter, Kapitalplaceringar och Fastighetsdrift, se bild 2.

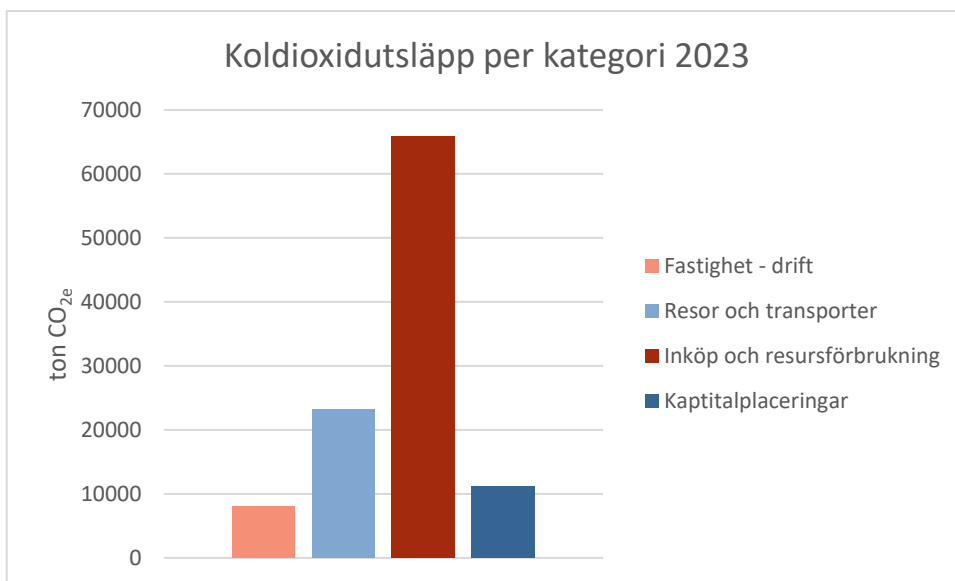

Bild 2. Fördelning av klimatutsläpp mellan huvudkategorier i ton CO_{2e} för år 2023.

4.1.1.2 Indikator 1.2 Markbundna transporter ska vara fossilfria år 2030.

Regionen har fortsatt arbetet med föreslagna aktiviteter i det underlag till en plan för fossilfria marktransporter som togs fram under 2022. Några av de aktiviteter som verksamheterna har arbetat med under året är till exempel utbyggnad av laddinfrastruktur för elbilar, framtagande av en drivmedelsplan för kollektivtrafiken samt utredning av ruttoptimering för godstransporter.

Andelen förnybara drivmedel i kollektivtrafiken var 79 % under 2023 vilket är en minskning i jämförelse med föregående år. Resultatet av kollektivtrafikens andel förnybara drivmedel presenteras också i SKR:s Öppna jämförelser - Miljöarbetet i regionerna.

Regionen nyttjar Bussgods i Norr AB för delar av sitt godstransportflöde. Användningen av bussgods ger inget extra utsläpp då godset går med linjetrafik på buss, enbart utkörning från busstation till den aktuella verksamheten bidrar till extra klimatpåverkan. Under 2023 har ungefär 90 % av dessa utkörningar genomförts med förnybara drivmedel.

Inriktningsmål 2. Vår verksamhet ska vara anpassad till ett förändrat klimat

Regionens beredskapsarbete fokuserar i första hand på hantering av klimatrelaterade risker som finns identifierade i regionens övergripande risk- och sårbarhetsanalys. Analyserna ger förutsättningar för att utveckla motståndskraft, genomföra riskreducerande åtgärder samt öka medvetenheten. Styrande klimatanpassningsdokument finns till exempel i form av en handlingsplan för värmebölja samt rekommendationer i Fastighets tekniska anvisningar kring dimensionering av kylsystem med hänsyn tagen till varmt väder.

Fastighet har genomfört skyfallskarteringar för länets tre sjukhus i syfte att identifiera vilka delar av sjukhusområdena som behöver åtgärder för att stå bättre rustade för framtida klimat. Åtgärder utifrån karteringen utförs fortlöpande.

4.2 Hälsosam och giftfri miljö

Inriktningsmål 3. Vi ska minska användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna med dessa.

Under 2023 har 154 verksamheter inventerat sina kemiska produkter i kemikalierregistreringssystemet KLARA vilket är en ökning med 7,5 % jämfört med föregående år. Systemet ger en totalbild över de farliga kemikalier som används inom regionen. Verksamheterna kan via systemet genomföra riskbedömningar och därmed utreda risker med de kemiska produkter som används samt hur dessa risker kan minimeras. Under 2023 har 106 verksamhet påbörjat arbetet med riskbedömningar.

Regionen arbetar kontinuerligt med utfasning av farliga kemiska produkter och varor med farlig kemiskt innehåll. Folkvandvården har under året påbörjat ett arbete gällande hur kemikalier i behandlingar och implantat påverkar patientsäkerheten. Under 2023 har Laboratoriemedicin ökat insamlingen av farliga kemikalierester och därmed förhindrat utsläpp av dessa i avlopp.

4.2.1.1 Indikator 3.1. Alla arbetsmoment med farliga kemikalier ska vara riskbedömda år 2030.
En redovisning av genomförda riskbedömningar kan presenteras när uppföljning inkluderas i arbetsmiljömodul. Denna är ännu inte i drift.

4.2.1.2 Indikator 3.2. Andelen miljöbedömda och godkända material i byggprojekt, drift och skötselåtgärder ska öka till 100 procent år 2030.

Under 2023 har 19 % av samtliga byggnadsåtgärder använt Byggvarubedömningen. Byggvarubedömning är en databas innehållande oberoende materialbedömningar som regionen använder för att säkerställa att miljöbedömda och godkända material används i projekten. I huvudsak används byggvarubedömningen för de stora projekten medan utfallet är sämre i de mindre projekten.

Inriktningsmål 4. Vi ska minska utsläpp och kassation av läkemedel.

Regionen har en handlingsplan för att minimera utsläpp och kassation av miljöfarliga läkemedel. Handlingsplanen innehåller aktiviteter som ska minimera miljöpåverkan av läkemedel, bland annat genom information till förskrivare och allmänhet, hantering av läkemedelsavfall och miljökrav i upphandling.

4.2.1.3 *Indikator 4.1. Förskrivning av miljöbelastande utvalda läkemedel ska minska enligt upprättad handlingsplan.*

I handlingsplanen följs förskrivning av miljöbelastande läkemedel inom områdena antibiotika, hormoner, psykofarmaka och övriga såsom till exempel antiinflammatoriska och smärtstillande läkemedel. Under 2023 har förskrivningen minskat för 67 % av utvalda läkemedel jämfört med år 2018. Uppföljningen innefattar 22 av de 25 utvalda läkemedel som finns identifierade i handlingsplanen.

Region Västerbotten har ett väletablerat arbetssätt för att minimera onödig förskrivning av antibiotika. Regionen har lägst förskrivning per invånare jämfört med övriga regioner i Sverige, se SKR:s Öppna jämförelser – Miljöarbetet i regionerna.

Inriktningsmål 5. Vi ska gynna biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid utvecklande av regionens fastigheter samt vid inköp.

Vid inköp och upphandling samt vid hantering av den yttre miljön vid våra fastigheter har regionen möjligheter att arbeta för en ökad biologisk mångfald.

4.2.1.4 *Indikator 5.1. Andelen ekologiska livsmedel ska öka till 60 procent år 2030. Regionen ska sträva efter att välja närproducerade livsmedel.*

Under 2023 utgjorde andelen ekologiska livsmedel 18 % av de totala livsmedelsinköpen. I beräkningen ingår tillagningsköken vid Norrlands universitetssjukhus, Skellefteå och Lycksele sjukhus samt inköp via kaffeavtal. För det kaffe som köps via avtal var till drygt 90 % ekologiskt. Tillagningskökens andel ekologiska livsmedel varierade något, vid Norrlands universitetssjukhus var 18 % ekologiskt, vid Lycksele sjukhus 16 % och vid Skellefteå sjukhus 8 %. Huvudfokus för Skellefteå kommun ligger inte på ekologiska livsmedel, utan på närproducerade.

Regionen har skapat goda förutsättningar för att i framtiden kunna följa upp andelen närproducerade livsmedel genom rutinen Hållbarhetskriterier för inköp och användning av livsmedel. Rutinen innefattar en definition av närproducerade livsmedel. Detta kommer att underlätta uppföljning av de närproducerade livsmedel som köps in och används i regionens verksamheter.

4.3 Hållbar resursanvändning

Inriktningsmål 6. Vi ska vara energieffektiva.

Regionen arbetar fortlöpande med energieffektiviseringar av resor, fastigheter och lokaler. Årligen tas ett energibokslut fram som visar resultatet av energianvändningen i regionens egna lokaler. Enligt bokslutet finns det stor potential för ett fortsatt framgångsrikt energiarbete i regionen. Energieffektiverande åtgärder genomförs i större investeringsprojekt, i så kallade LEIF-åtgärder (Lönsamma Energiåtgärder I Fastigheter), höga krav ställs i samband med ny- och ombyggnation samt i det dagliga arbetet i driftorganisationen.

4.3.1.1 Indikator 6.1. Köpt energi (el, värme, kyla) i regionens egna fastigheter ska minska med 30 procent till år 2030 och med 50 procent till år 2045 (jämfört med år 2009).

Sedan 2009 har den totala energianvändningen i regionens fastigheter minskat från 128 GWh till 99 GWh, motsvarande 23 %.

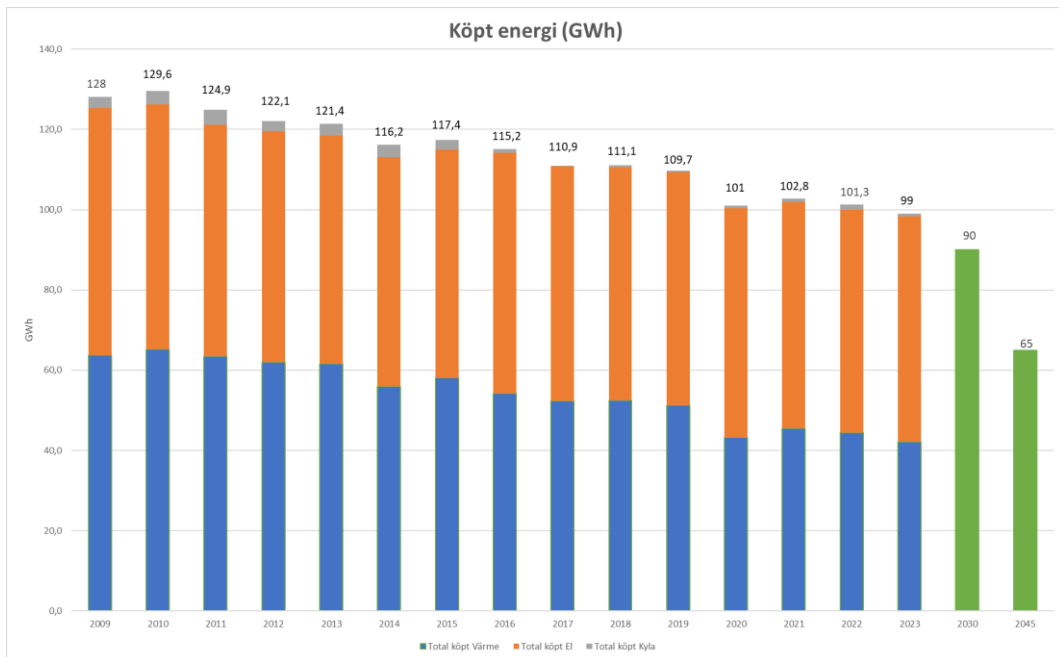

Bild 3. Total energianvändning i regionens fastigheter 2009 - 2023.

Strategin för att nå 65 GWh år 2045 är att varje år minska med ca 2 GWh. Under 2023 minskade den köpta energin med 2,3 GWh, vilket innebär att det årliga minskningsmålet är uppnått. Mer information finns i Energibokslut 2023.

Inriktningsmål 7. Vi ska minska och agera cirkulärt vid användningen av material och naturresurser.

Med utgångspunkt i Region Västerbottens avfallsstrategi finns utrustning för källsortering placerade vid verksamheter inom sjukhusen samt på hälsocentraler och tandvårdskliniker. Det skapar förutsättningar och förenklar möjligheterna till återvinning i regionens verksamheter. Under 2023 påbörjades också arbetet med att förbereda införandet av separat insamling av bioavfall.

Regionen har fortsatt arbetet med att främja cirkulär användning av material och att förebygga avfall genom ett förändrat konsumtionsmönster. Som ett led i detta genomfördes en aktivitet vid NUS under SEE hållbarhetsvecka 2023. Under en dag gavs allmänheten möjlighet att köpa möbler och inredning som blivit över från regionens verksamheter. Dessa möbler uppfyllde inte regionens krav på funktion och bedömdes därför inte som lämpliga att återbrukas inom den egna verksamheten. I stället för att regionen skulle kassera dessa möbler får de fortsätta att användas hos sina nya ägare, vilket ger en lägre påverkan på klimatet.

4.3.1.2 Indikator 7.1. Andelen källsorterat avfall ska öka till 60 procent år 2030.

Den totala mängden avfall vid regionens tre sjukhus uppgick år 2023 till totalt 2,3 miljoner kg. Mängden materialåtervunnet/källsorterat avfall uppgick till 600 000 kg, vilket utgör en andel på 20 %. Det matavfall som samlas in på sjukhusen rötas och används som fordonsbränsle och till uppvärmning av lokaler. Om matavfall inkluderas i mängden återvunnet material uppgår andelen materialåtervunnet/källsorterat till 26 %. Andelen källsorterat avfall har ökat något de senaste åren, se bild 4.

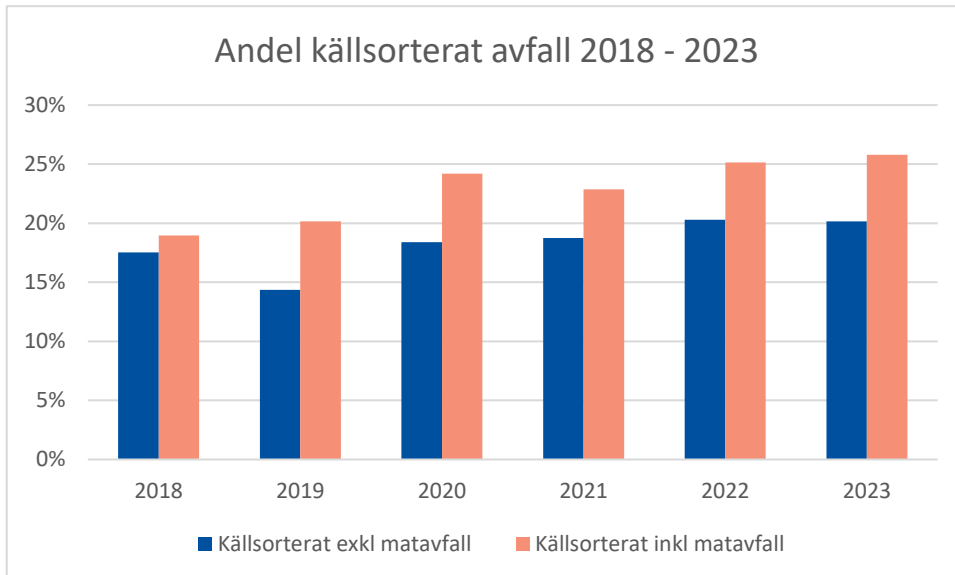

Bild 4. Andelen avfall vid Region Västerbottens tre sjukhus 2018 – 2023.

5. Referenser

Region Västerbotten, Klimatbokslut 2023, 2023

Region Västerbotten, Energibokslut 2023, 2023

Region Västerbotten, Strategi och åtgärdsprogram för avfallshantering, 2019

Länkar

SKR och 2050 Consulting, Klimatberäkningsverktyg för regioner

<https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/miljohalsa/klimat/energiochklimat.9252.html>

SKR Öppna jämförelser: miljöarbetet i regionerna 2023

<https://skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/oppnajokamforelsermiljoarbetet2023iregionerna.73596.html>

Hållbarhetskriterier för inköp och användning av livsmedel

<https://rvlitabloprod.blob.core.windows.net/rvlitabloprod/74395.pdf>